

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЛІКУВАННЯ ФАСЦІОЛЬОЗУ ЛЮДИНИ

Зінчук О.М., Яворський І.Г., Герасун Б.А., Павловський М.П., Чикайло А.Т., Лопушанська Г.Р.

Львівський державний медуніверситет ім. Данила Галицького, м.Львів

В останні десятиріччя спостерігається зростання захворюваності на фасціольоз серед людей не тільки в регіонах тропічного поясу, але й у розвинутих європейських країнах. Спорадичні випадки фасціольозу трапляються і в Україні.

Фасціольоз антропозоонозний біогельмінтоз. Гостра фаза хвороби зумовлена дією личинок паразита, триває 3-4 місяці і за перебігом є гострим алергозом з ураженням печінки. Хронічна фаза пов'язана з колонізацією дорослими гельмінтами біліарних шляхів і тому в клініці переважають симптоми дискінезії, гепатохолециститу з тенденцією до періодичних загострень. У тяжких випадках прогноз завжди серйозний, можуть розвиватися бактеріальні ускладнення гнійний холангіт, множинні

внутрішньопечінкові абсцеси, а також печінкова недостатність. Фасціольоз відрізняється особливо тяжким перебігом в осіб з первинним, або набутиим імунodefіцитом, зокрема спричиненими призначенням глюкокортикостероїдів.

Незважаючи на появу в останні роки нових ефективних антигельмінтних засобів, дотепер світова медична практика ще не знає єдиного підходу до етіотропної терапії фасціольозу. Такі широко вживані в минулому препарати, як еметину гідрохлорид і хлоксил застосовуються рідко з огляду на їхню недостатню ефективність, часту необхідність призначення повторних курсів і порівняно високу токсичність. З початку 90-х років для лікування трематодозів, зокрема фасціольозу, запропоновано празиквантель - новий

препарат, який вважався більш ефективним і малотоксичним [2]. При фасціольозі рекомендована одноразова доза 40-75 мг/кг. У той же час, в наукових періодичних виданнях останніх років ми знайшли лише поодинокі повідомлення про ефективність празиквантелю при фасціольозі, хоча в одних випадках він призначався по 75 мг/кг протягом 5 днів, а в інших лікування празиквантелем було розпочате після ендоскопічного або хірургічного видалення паразитів із біліарного тракту. Автори інших повідомлень свідчать про те, що празиквантель при фасціольозі був дієвим або в комбінації з іншими трематодоцидами, або ж кількість вилікуваних не перевищувала 50% (часто після призначення повторних курсів). Більшість авторів вказують, однак, на неефективність празиквантелю при фасціольозі, незважаючи на те, що в окремих випадках препарат призначався в дозі 75 мг/кг протягом двох днів з повторним курсом через 15 днів. Празиквантель був ефективним при опісторхозі (вилікуваність 87,8%, n=139), шистосомозі (91,7%, n=12), а також при клонорхозі та парагомінозі і не був ефективним при фасціольозі (0%, n=5) [1].

Наведені літературні відомості підтверджуються і нашими даними. У 1999 р ми спостерігали трьох пацієнтів із фасціольозом, які поступили в клініку у хронічній стадії. У всіх хворих діагноз був підтверджений виявленням яєць фасціол у дуоденальному вмісті. Спостерігалася гепатомегалія, розлади травлення різної вираженості, схуднення, гіпереозинофілія до 40-60%. У двох пацієнтів фасціольоз перебігав у середньотяжкій формі, в одного - у тяжкій. Специфічна терапія проводилася празиквантелем. Наводимо витяг з історії хвороби пацієнта з тяжкою формою фасціольозу.

Хворий Д, 1959 р.н., мешканець Самбірського р-ну Львівської області поступив в інфекційну клінічну лікарню м. Львова на 50 день захворювання 20.10.1998 р. зі скаргами на високу температуру, інтенсивні болі у правому підребер'ї, жовтяницю, знижений апетит, схуднення. Лікувався в інфекційному, реанімаційному та терапевтичному стаціонарах районної лікарні з діагнозом «гнійний холангіт». Отримував дезінтоксикаційну терапію, антибіотики, глюкокортикостероїди. Стан не покращився. У дуоденальному вмісті та калі виявлено яйця *Fasciola hepatica*. При об'єктивному обстеженні у приймальному відділенні виявлено ознаки виснаження, виражену гепатомегалію, субіктеричність шкіри та склер, кандидоз ротової порожнини, герпетичні висипання на губах. Загальний аналіз крові при поступленні: ер. 3,2 x

10¹²/л; Нв. 97 г/л; лейк. 10,7 x 10⁹/л, е. 22%, п. 8%, с. 54%, лімф. 11%, мон. 5%; ШОЕ 60 мм/год, тромб. 224 x 10⁹/л. Призначено празиквантель 40 мг/кг, а через два тижні - повторно 60 мг/кг. Позитивного ефекту від етіотропної терапії не отримано, стан хворого продовжував прогресивно погіршуватися температурна крива стала гектичною, посилювалися болі в правому підребер'ї, у зв'язку з чим хворий переведений у хірургічне відділення, де йому проведена холецистектомія, доповнена холедоходуоденальним анастомозом. З метою декомпресії і промивання магістральних жовчних проток виконано їх зовнішнє дренивання через міхурову протоку. Виявлено, що печінка збільшена в розмірах, поверхня її вкрита множинними темного кольору помірної щільності вузлами 1,5 x 0,5 см, які пальпувалися і в товщі паренхіми. Із правої і лівої печінкової протоки, із гепатикохоледоха видалено клубки гельмінтів, які блокували пасаж жовчі. Частина видалених фасціол зберігала свою життєздатність. Після операції стан хворого почав поступово покращуватися нормалізувалася температура тіла, перестали турбувати болі в животі, помітно зменшилися розміри печінки, зникла жовтяниця, хоча тривалий час утримувалася астенизація, еозинофілія. У післяопераційному періоді хворий повторно отримав празиквантель 60 мг/кг. Однак і через 5 міс після першого курсу лікування празиквантелем пацієнт продовжував виділяти з жовчю яйця фасціол. У даному випадку празиквантель виявився неефективним.

Наведені в науковій літературі останніх років результати вивчення дії різних антигельмінтних засобів, свідчать про те, що сьогодні препаратами вибору для лікування фасціольозу людей є триклабендазол та бітінол [4, 5]. Триклабендазол (син. фазінекс) особливо зручний у лікуванні, оскільки призначається в одноразовій дозі 10-12 мг/кг. Ефективність препарату наближається до 100%. Бітінол можна призначати по 25 мг/кг на добу протягом 10 днів, або по 30 мг/кг на добу через день (всього 5 разів). Триклабендазол та бітінол впливають і на дорослі, і на юні фасціоли, тому їх призначають як при хронічному, так і при гострому фасціольозі. Ці препарати рідко спричиняють побічну дію, застосовуються також і в педіатричній практиці.

При масивній колонізації біліарного тракту дорослими фасціолами крім холецистектомії з широкою холедоходуоденостомією, як у наведеному випадку, ефективною може бути малоінвазивна ендоскопічна папілосфінктеротомія, яка дозволяє провести балонне видалення паразитів із жовчовивідних шляхів [3].

ЛІТЕРАТУРА

1. Бронштейн А.М., Мельникова Л.И., Фирсова Р.А. и др. Анализ результатов клинических испытаний аналогов празиквантеля при кишечных цестодозах и трематодозах // Мед. паразитол. - 1993. - № 2 - С. 16-17.
2. Машковский М.Д. Лекарственные средства, т. 2. - Харьков, 1997. - 656 с.
3. El-Newihi H.M., Waked I.A., Mihas A.A. Biliary complications of *Fasciola hepatica*: the role of endoscopic retrograde cholangiography in management // J. of Clinical Gastroenterology. 21(4):309-11, 1995 Dec.
4. El-Sayad M.H. Comparative studies on the effect of bithionol, praziquantel and triclabendazole // J. of the Egyptian Society of Parasitology. 27(1):131-42, 1997 Apr.
5. Yilmaz H., Oner A.F., Akdeniz H. et al. The effect of triclabendazole (Fasinex) in children with fasciolosis // J. of the Egyptian Society of Parasitology. 28(2):497-502, 1998 Aug.

РЕЗЮМЕ

НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ ЛЕЧЕНИЯ ФАСЦИЛЕЗА ЧЕЛОВЕКА

Зинчук О.М., Яворский И.Г., Герасун Б.А., Павловский М.П., Чикайло А.Т., Лопушанская Г.Р.

Описаны результаты наблюдения в 1999 году троих пациентов с фасцилезом, которые поступили в клинику в хронической стадии. У двух пациентов болезнь протекала в среднетяжелой форме, у одного – в тяжелой. Специфическая терапия проводилась празиквантелом.

SUMMARY

SOME ASPECTS OF TREATMENT OF HUMAN'S FASCILOSIS

O.M. Zinchuk, I.G. Yavorskiy, B.A. Herasun, M.P. Pavlovskiy, A.T. Chykailo, G.R. Lopushanska

The results of the observation in 1999 of three patients with fasciolosis which were delivered to hospital in a chronic state are presented. In two patients the disease passed in a medium-grave form, in one – in a grave form. Specific therapy was carried out with prasiquantel.
